

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 17. oktobrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Artūrs Kučs un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējas) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 141/2017) un pieteikuma precizējumus,

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 629. panta piekto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un 105. pantam un spēkā neesošu no 2016. gada 14. oktobra;

1.2. atzīt Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no 2016. gada 14. oktobra;

1.3. norādīt spriedumā, ka Pieteikuma iesniedzējām ir piešķiramas tiesības izmantot likumdevēja izstrādāto jauno procesuālo regulējumu, nodrošinot iespēju no jauna izskatīt lietu par noziedzīgi iegūtu mantu, izmantojot jaunajā procesuālajā regulējumā ietvertās procesuālās garantijas;

1.4. apturēt Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas (datums)lēmuma kriminālietā [..].

2. Kriminālprocesa likuma 629. panta piektā daļa nosaka: “Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties procesa virzītājs, prokurors un tiesa, kas izskata šo lietu. Šā likuma 628. pantā minētās personas ar lietā esošajiem materiāliem var iepazīties ar procesa virzītāja atļauju un viņa noteiktajā apjomā.”

Savukārt Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa paredz: “Izskatot sūdzību vai protestu, tiesa var atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un pieņemt šā likuma 630. pantā minēto lēmumu. Lēmums nav pārsūdzams.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka (*datums*) procesa virzītāja pieņēma lēmumu uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvji procesā vairākkārt iesnieguši lūgumu iepazīties ar lietas materiāliem. Ņemot vērā Kriminālprocesa likuma 629. panta piekto daļu kopsakarā ar Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2016-13-01, Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem tiesa piešķīra tiesības iepazīties ar atsevišķiem procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem. (*Datums*) Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu, pieņēma lēmumu par noziedzīgi iegūtu mantu. Šis lēmums nav pārsūdzams.

Tādējādi apstrīdētās Kriminālprocesa likuma normas Pieteikuma iesniedzējām ir piemērotas, un pieteikumā ir norādīts uz tām Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas ir tiesīgas iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai: 1) prasījums formāli ir izspriests; 2) prasījums ir mainījies pēc būtības; 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

6.1. Satversmes tiesa 2017. gada 23. maijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2016-13-01 „Par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – lieta Nr. 2016-13-01). Spriedumā Satversmes tiesa atzina Kriminālprocesa likuma 629. panta piekto daļu, ciktāl tiesa nevar pārvērtēt procesa virzītāja lēmuma par personas tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem tiesiskumu un pamatotību, par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to Satversmes tiesa atzina, ka Kriminālprocesa likuma 629. panta piektā daļa neatbilst Satversmes 92. pantam.

6.2. Pieteikuma iesniedzējas uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 629. panta piektā daļa neatbilst ne tikai Satversmes 92. pantam, bet arī Satversmes 105. pantam. Šī norma citastarp ierobežojot Pieteikuma iesniedzēju tiesības pienācīgi un efektīvi aizstāvēt savas īpašuma tiesības procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Arī pēc sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 netiekot pilnībā nodrošināta pušu līdzvērtīgu iespēju principa ievērošana, jo procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāli joprojām neesot pilnībā pieejami.

Spriedumā lietā Nr. 2016-13-01 īpaši tika uzsvērts, ka tiesai kompetence pārvērtēt procesa virzītāja lēmuma par personas tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem piešķirama nolūkā nodrošināt “personai efektīvu īpašuma tiesību aizsardzību” un vienlaikus veikt kontroles funkciju pār citu “ar mantu saistīto personu pamattiesību ievērošanu” (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 15.3. punktu*).

Satversmes tiesā ir tikušas ierosinātas lietas par kādas tiesību normas atbilstību vairākiem Satversmes pantiem. Ja spriedumā šādās lietās tiesa atzinusi apstrīdētās normas neatbilstību vienam Satversmes pantam, tad tiesa secinājusi, ka papildus var nevērtēt tās atbilstību citiem Satversmes pantiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2009-85-01 21. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēju prasījumu izvērtēt Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Satversmei tiesa pēc būtības jau izvērtēja spriedumā lietā Nr. 2016-13-01. Turklāt Pieteikuma iesniedzēju juridiskie argumenti par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. un 105. pantam pēc būtības nav mainījušies, salīdzinājumā ar tiem argumentiem, kuru dēļ Kriminālprocesa likuma 629. panta piektā daļa jau tika atzīta par neatbilstošu Satversmes 92. pantam.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas nav norādījušas uz tādiem jauniem apstākļiem, kas pamatotu, ka Satversmes tiesai būtu no jauna jāvērtē Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstība Satversmei.

Tādējādi pieteikums par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Satversmes 92. un 105. pantam pēc būtības ir iesniegts par jau izspriestu prasījumu.

6.3. 2017. gada 11. oktobrī Satversmes tiesa pieņēma spriedumu lietā Nr. 2017-10-01 „Par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – lieta Nr. 2017-10-01). Šajā spriedumā Satversmes tiesa citstarp atzina Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otro teikumu par atbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzējas nav norādījušas uz tādiem jauniem apstākļiem, kas pamatotu, ka Satversmes tiesai būtu no jauna jāvērtē Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstība Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to arī prasījums izvērtēt Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir jau izspriests.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro un ceturto daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja tā ir izmantojusi visus vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus, vai arī, ja šādu līdzekļu personai nav. Turklāt šādas tiesības persona var izmantot sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās vai pamattiesību aizskāruma brīža. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 2. punktā ir noteikts, ka pieteikumā ir jāpierāda, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai arī, ka tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējas ir izmantojušas visas iespējas ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem aizstāvēt savas pamattiesības. Pieteikuma iesniedzējas Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas (*datums*) lēmumu pārsūdzēja apgabaltiesā. Savukārt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas (*datums*) lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu stājās spēkā (*datums*), kad tika sagatavots pilns tiesas spriedums, un tas nav pārsūdzams.

Pieteikums Satversmes tiesas kancelejā saņemts (*datums*) Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to iesniegtais pieteikums par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas pirmā teikuma atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtās daļas, kā arī 19.² panta sestās daļas 2. punkta prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēju ieskatā Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas pirmais teikums neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu Pieteikuma iesniedzējām netiekot nodrošinātas Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības, jo apelācijas instances tiesai neesot tiesības nosūtīt lietu par noziedzīgi iegūtu mantu atkārtotai izskatīšanai pirmās instances tiesā sakarā ar materiālo vai procesuālo tiesību normu būtiskiem pārkāpumiem.

Izvērtējot kādas normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nepieciešams noskaidrot, pirmkārt, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

Satversmes tiesa, izskatot lietu par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, ir norādījusi, ka procesam par noziedzīgi iegūtu mantu var būt atšķirīgi noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu procesa mērķa sasniegšanu. Vienlaikus, ņemot vērā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atšķirīgo būtību un mērķi, nav pamata to savstarpēji salīdzināt ar pamata kriminālprocesu (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots, ka, ņemot vērā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un mērķi, tas ir salīdzināms ar pamata kriminālprocesu. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas nav pamatojušas, ka aizskartais mantas īpašnieks, kura mantai uzlikts

arests, pamata kriminālprocesā un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas pirmā teikuma iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

9. Tā kā lieta nav ierosināma, jo pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma prasībām, šā lēmuma 1.3. un 1.4. apakšpunktā norādītie prasījumi ir atstājami bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 141/2017).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele